

F O A I E

пептръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 22.

Luni 1. Junii,

1842.

DESCRE BEKIMEA ROMÂNILOR ÎN
ARDEAL ŞI DEOSEBIT ÎN PÎRMÂN-
TËLA CE SE ZICË „FUNDUS RE-
GIUS,“ ADEKЪ „ПЪМЪНТЪЛ СЪ-
СЕСКЪ.“

(Брмаре.)

I.

Че се атинѣ де пѣнтъла I, Ромънїи
дн зїба де астьзї сѣнт дестъла де маторї,
днкѣт лор пѣдинѣ ле насъ дакъ сѣнт Ро-
манї кѣрацї, орї Романї аместекацї кѣ
Дачї, орї шї пѣмаї Дачї romanizацї; Ро-
мънїи штїѣ, кѣ пѣтеле де Романѣ чел
поартъ шї о лїмба романѣ не каре о
ворбескѣ, пѣмаї атънчї ле ва фї спре лавдъ
шї фалъ, кѣнд еї прїп кѣлтѣра мїндеї,
прїп вїртѣте, прїп кредїнцъ шї сѣпѣспере
кѣтръ Монархъла, шї прїп драгосте кѣтръ
нацїле, кѣ каре локѣскѣ дмпрезнтъ, се
вор фаче вреднїчї де ачеа лавдъ шї де а-
чеа фалъ; шї дакъ еї дїп кѣнд дн кѣнд
кѣ кондеїла дшї апѣрѣ romanitatea, а-
чеаста пѣ о факѣ дїп врео дешертъчїне,
чї дїп деплїнъ кѣвинѣдере шї днкредїнда-
ре, ка знїї карїї кѣноскѣ маї вїне декѣт
орї чїне алтѣла стрейнѣ, кѣ лїмба лор кѣ-
прїнде дн сїне кїар елементїле шї рѣдъ-
чїнїле лїмбеї латїне шї кѣ алѣтѣрѣндъшї

лїмба кѣ латїна шї кѣ пѣдине ретъшїде
че маї авем дескре лїмбеле челе векї але
Италїей, потѣ доведї ачеаста кѣ аргѣмїнте
платїне; — о факѣ ачеаста пѣ дїп дешертъ-
чїне, чї дїп ївїре де адевѣр, не каре пѣ-
дїнї дн вор кѣвта кѣ ачеа кѣлѣрѣ кѣ
каре дн казѣт Ромънїи: пептрѣ-кѣ кѣї дн
насъ ашеа тѣлт шї не чїне дн доаре а-
шеа тарѣ де лїмба ромънїлвї шї де Исто-
рїа лѣї дн Дачїа лѣї Траїан, ка не днсѣш
Ромънїл? Дїп казселе ачесте дшї апѣрѣ
Ромънїл romanitatea, пѣ дїп дешертъ-
чїне; дар кѣм ам зїсѣ не насъ преа пѣ-
дїнѣ дакъ сѣнтем Романї орї пѣ, маї кѣ
сеатъ дн лѣкрѣл, де каре не есте ворѣа
аїчї. Еѣ днсѣ маї кѣ те сїмѣѣ їспїтїт де
аме жѣка пѣдїнтел кѣ пропозицїїле Домпъ-
лвї М. Ш. шї апѣте кѣ ачеа, дн каре
а ворѣт кѣтръ нацїа ромънеаскѣ днтрън
тонѣ ашеа де чївїлїзат, — шї де а фаче
не Ромънї Романї дїп ворѣеле дѣтнеалѣї.
Дѣтнеалѣї зїче, кѣ пѣтеле де „Roman“
днпїнте де о мїїе де анї ера токмаї ашеа
де рѣшїнѣтор, ка астьзї пѣтеле де „Ро-
мън.“ Еѣ дн респѣнзѣ, кѣ фоарте фїре-
ште: кѣчї а) дакъ пѣтеле де Романѣ а
фост попоарѣлор ашеа де тѣрїсїт, че ера
маї фїрескѣ декѣт ка ачеастѣ вѣрѣ сѣ треа-
кѣ шї ла стрѣнеподїї Романїлор? орї ла

каре алт неам ар фі трекът маї фїреште ачеастъ зръ? шї в) дакъ пѣтеле де „Roman“ ера ашеа дефїмат, каре алт неам ар фі авѣт пльчере де а'л пѣрта пѣпъ дп ziba de астъзї, асаръ де неамъл, каре фї индкъ се траѣе дела Romanї, ел пѣ кѣноаште алт пѣте? — кѣчї Romanїл пѣ шtie de пѣтеле „влахѣ.“

Дпсъ Domнѣл М. III. зїче кѣ Траїан пѣ шtie нїмїкѣ де пої, пентрѣ-кѣ дпкъ Adrian а дѣс пе тоцї Romanї дїн Dacia, песте дѣпѣре дпаної. Кѣм? Adrian а рїдїкат пе Romanї дїн Dacia? Сѣпт вѣкѣросѣ а кpede, кѣ аїчї D. M. III. а грешїт маї пѣлт дїн пѣпѣгаре де сеамъ, кѣчї пѣ кped сѣ пѣ шtie кѣ пѣ Adrian есте ачела, каре а рїдїкат Romanї дїн Dacia; ел а врѣт, пѣ сѣ рїдїче пе Romanї де аїчї, чї сѣ пѣрѣсеаскъ пѣмаї пе Dacia, дар а фост опрїт де министрїї сѣї; зїкѣ кѣ п'а врѣт сѣ рїдїче пе Romanї: кѣчї Romanї кѣнд пѣрѣсїеа опрї пїердеа провинцїїле, пѣ рїдїка пе колонїстїї Romanї, чї пѣмаї лецїоапеле адекъ пе осташї. Маї вѣпѣ довадѣ пѣ пе поате да, декѣт кїар зрмареа лѣ Adrian дп Asїria, Mesopotamia шї Armenia шї зрмареа че ера сѣ о факъ шї дп Dacia.*) Нѣ Adrian, чї Аврелиан ла апѣл 274 d. X. а дѣс песте дѣпѣре дїн Dacia пе Romanї, карїї аѣ врѣт сѣ теаргѣ; зїкѣ карїї

аѣ врѣт сѣ теаргѣ, пентрѣ-кѣ ла пльчїпте пѣ дѣчет пе нїменї кѣ де а сіла, — (шї Adrian пегрешїт а врѣт сѣ факъ вїпе), — маї кѣ сеамъ кѣнд пльчїптеле ачеле вор фї отрѣвїте, пекѣм ера дп провинцїїле де песте дѣпѣре, каре токмаї сѣпт Аврелиан фѣтега де сѣпцїеле врѣсат де варварї; шї кѣнд маї кѣ сеамъ короапа Карпацїлор да Romanїлор зп адѣпостѣ кѣ пѣлт маї вѣп дппротїва варварїлор. De unde а лѣат D. M. III. епїтетѣл „тоцї“ ка сѣ зїкѣ кѣ „тоцї“ Romanї с'аѣ трекѣт песте дѣпѣре, пѣ шtie: кѣчї нїчї зпѣл дїн скрїпторїї Romanї ворвїнд деспре редѣчереа Romanїлор дїн Dacia пѣ аре епїтетѣл „тоцї.“ Аїчї їар ан авеа поѣтѣ де а те жѣка кѣ кѣрїоаса аргѣментаре а Domнѣлї M. III. кѣчї дакъ дѣпсѣл шї unde пѣ се зїче априат „тоцї“, жѣдекъ деспре „тоцї“ дп дпцелесѣл стрїнсѣ, а зѣчї ва фї сілїт сѣ зїкѣ шї деспре Dacї кѣ „тоцї“ с'аѣ пѣрѣпѣдїт, пентрѣ-кѣ скрїпторїї Romanї ашеа ворвескѣ; прїп зрмаре крїтїкѣл пострѣ ва фї сілїт ашї контра зїче. Скрїпторїї Romanї ворвескѣ астѣел „Daciae — exhaustae res.“ Dacia bello Decebalї vїris exhausta a). Dacia прїп ресвоїзл кѣ Дечебал деспоїатѣ де вѣрвацї (de oamenї). Шї їаршї: „Et Getarum (Dacorum) quidem gentem penitus everti et delere.“ б) „Шї неамъл Dacїлор кѣ тотѣл лѣам дѣрѣпѣнат шї лѣам штерсѣ.“ Ачесте кѣвїпте сокотїнд апої че маї зїче Езтропїе „ex toto orbe romano infinitas copias hominum ad agros et urbes colendas transtulerat.“ в) „Немѣрїпїпте

*) „Ae. Adrianus, — — — Traiani gloriae invidens, — provincias tres reliquit, quas Traianus adiecerat, — Assyriam, Mesopotamiam et Armeniam. Revocavit exercitus ac finem imperii esse voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conantem amici deteruerunt: ne multi Civēs romani barbaris traderentur.“ Eutrop. Breviar. Hist. rom. L. VIII.

а) Eutropius l. c. б) Julianus in Caesaricus. в) Eutrop. l. c.

тѣлдімі де оамені дін тоатъ дм-
пъръдіа Романъ а дѣсаколо (дн Дачіа)
шчл.,“ требзе съ деа Домнѣлѣ М. III. о
маі възъ довадъ, къ аичі с'аѣ прѣпѣдіт
Дачіі тоді, декѣт ворѣеле скріиторілор, —
каріі ворѣескѣ де редѣчереа Романілор, —
къ „тоді“ Романіі ар фі трекут дпколо
де дѣпѣре. Дакъ ва авеа Дѣмнеалѣі чеа
маі мікъ потривіре дн шірѣл ідеілор дѣ-
місале (де каре нѣ ме дндосекѣ), апоі е
сіліт съ трагъ ачеастъ зрмаре. — Че се
ворѣеште маі тѣрзіѣ деспре „Дачі“ дн
„Дачіа,“ іар пѣтеа респѣнде зн Ромѣнѣ
къ се потѣ днделеце кіар Романіі, каріі
дѣпѣче Цара лор чеа поаѣ лісе нѣміеа
„Дачіа“ ші еі дншіі се пѣтеа нѣмі „Дачі,“
прекѣт с'ар пѣтеа ачеаста ведеа кіар дн
скріиторіі Романі ші анѣме дн Ae. Lam-
pridius *), каре дѣпѣче зіче „Victi Daci,“
„с'аѣ вірзіт Дачіі“ (каріі ребеласеръ), апоі
пѣцін дѣпъ кѣвінтеле ачесте адаѣгъ: „дн
Дачіа“ неврѣнд провінчіаліі (Романіі)
а рекѣноаште стѣпѣнїреа лѣі.“ — Днсъ
Ромѣншіі сѣнт маі кѣмпѣтаді ші ласъ къ
вор фі ретасѣ ші Дачіі пінтре Романі,
днсъ пѣціні днѣѣт с'аѣ пїердѣт пінтре
еі. Іар Дачіі ачеіа, каріі веніеа дела тіазъ
поапте знїді кѣ алді варварі, ачеіа сѣнт
Дачіі, каріі фѣцінд де сабіа Романілор, аѣ
скѣпат спре тіазъ поапте ші аѣ ретас
неажѣнші дн пѣціні ачеіа, пѣпъ ла дм-
пѣратѣл Комодѣ, каре апоі іа сѣѣжѣгат
ші а маі днтісѣ хотареле провінчіеі а-
честеіа. Ашеа дар Дачіі ачеіа, ретѣсесе-

рѣ лівері ла партеа де тіазъ поапте а
Ардеалѣлѣі, не сѣнт пѣціні, пѣпъ ла Ко-
modѣ. Нѣмаі ашеа са поате днделеце зн
локѣ ал лѣі Dio Cassius (ті се паре
LXXII); орі къ ашеа требѣеште тѣлкѣіт
ші локѣл адѣс маі сѣс дн Lampridie? А-
честі Дачі сѣѣжѣгаді де Komodѣ, кѣтръ а-
пѣл 190 д. X. поате къ вор фі веніт ші
маі адѣнкѣ дн Дачіа днкоаче; іар ка іеі
дела апѣл 190 пѣпъ ла апѣл 274 адѣкѣ
дн кѣрсѣ де 80 де апі сѣші фі пїердѣт
лімба ші сѣ фі прїіміт не ачееа, не каре
о ворѣескѣ Ромѣншіі акѣт, есте зн лѣкрѣ,
не каре сокотескѣ къ пѣціні дн вор крѣде.

Днсофѣршіт кѣт ам зісѣ, не пасъ преа
пѣцінѣ де ачеста; ші дакѣ лѣі Траіан нѣі
пасъ нїмікѣ де поі, орі ел нѣ штіе нїмікѣ
де поі, дн ва пѣса ші ва шті днпѣратѣл
Каракал (Caracalla), каре а лѣціт дрепѣл
де четѣдеанѣ Романѣ ла тоате провінчііле
днпѣрѣдіеі, прін зрмаре ші ла Дачіа;
ші фїндкѣ Каракал а днчепѣт domnia ea
кѣ врео 20 де апі дѣпъ Komodѣ, де дре-
пѣрїле ачесте с'аѣ фолосіт негрешіт ші
Дачіі лѣі Komodѣ, каріі атѣнчі аѣ днчепѣт
а се romaniza; прін зрмаре, фїндкѣ поі
дѣпъ зіса Домнѣлѣ М. III. сѣнтет дн
ачеі Дачіі romanizadi, пеат фолосіт ші поі
де дрепѣрїле знші четѣдеан Roman, дакѣ
нѣ дѣпъ пѣрѣсіреа Дачіеі де кѣтръ Азре-
lian, чел пѣцінѣ дѣпъ стрекѣрареа варва-
рілор де аичі, — ашеа дар тот днпінтеа
де венїреа Знгѣрілор ші кѣ тѣлт маі дн-
пінтеа де венїреа Тестонілор. Атѣт, ма
сѣ фіе лінгѣшїт ші Дл. М. III. —

*) Victi Daci; Pannoniae quoque compositae,
in Britania, in Germania et in Dacia im-
perium eius recusantibus provincia-
libus.“ „Lampridius. C. 13.“ in Commodo

III.

Дн ал доілеа пѣпѣт не фаче не поі
омѣл дн Сателліт, сѣѣлватечі, зр-

дѣиді, дѣкѣт Ѣнгѣрїи маї фѣръ пічі о ловітѣрь де савіе не аѣ сѣвѣжат.

Ашеа дар пої сѣлвѣтъчїдї шї зрїдї, оаменї тїкѣлошї фоарте. Чїне поате сѣ штіе ачѣаста? Колонїштїї дїн Фландрїа, — Тевтонїї, пегрешїт пѣ: пентрѣ-кѣ еї аѣ венїт кѣ врео треї веакѣрї маї тѣрзїѣ декѣт Ѣнгѣрїи дн Ардеал. Нѣмаї Ѣнгѣрїи орї Магїарїи потѣ сѣ деа атѣстат, ка че фел де оаменї ам фостѣ пої ла веакѣ ал Улеа кѣнд аѣ венїт еї аїчі. — Шї че атѣстат не даѣ еї? Ън атѣстат кѣ тѣлт маї вѣнѣ декѣт Домпѣл М. Ш. Нѣмеле де „Dacia“ орї нѣмеле де „Dacus“ „дакѣ“ л'аѣ лѣат дн лїмба лор „дѣак“, ка сѣ днсемнезе кѣ ел пе „латїнѣ;“ шї фїндкѣ нѣмеле „дакѣ“ дн лїмба магїарѣ „дѣак“ пѣпѣ дн зїѣа де асѣзї днсемнеазѣ ом кѣ днвѣдѣтѣрѣ маї деосевїтѣ, есте довадѣ, кѣ „Дачїї“ адекѣ Ромѣнїї, пе карїї їаѣ афлат еї дн Ѣнгарїа шї Ардеал, п'аѣ фост оаменї ашеа сѣлвѣтечї. Шї ачѣст нѣме „дѣак“ пегрешїт Магїарїи пѣ л'аѣ адѣс дн патрїа лор чеа орїдїналѣ; дар пічі дела неатѣрїе Славоне, прїнѣре каре аѣ трекут: чї л'аѣ гѣсїт аїчі шї л'аѣ лѣат де аїчі; пентрѣ-кѣ — тѣкѣнд алтеле — дн Історїчїї византїнї есте штіѣт, кѣ Ромѣнїї се нѣміеа шї „Daci“ шї анѣмїт дн Chalcosondylas, кѣ ачѣаста днсѣ пѣ врем пої а зїче, кѣ Ромѣнїї вор фї фост нескаїѣа оаменї вѣлїѣвадї пе времеа ачѣеа; чї нѣмаї кѣ Магїарїлор пѣ лї с'аѣ нѣрѣт оаменї ашеа славі шї пѣрози кѣм сокотеште М. Ш. *) Маї

*) Штїм шї ачѣеа, кѣ ачѣст аргѣмѣнт се ва пѣреа нѣдїн днсемнѣтор орї поате шї де деспредѣт, маї пѣ семѣ аїчі дн Ардеал.

днколо зїче крїтїкѣл пострѣ, кѣ Ѣнгѣрїи аѣ сѣвѣжат пе Ромѣнї маї фѣръ пічі зн неказѣ. De unde intie dѣmнеалї ачѣаста? Тоцї днвѣдѣдїї кѣноскѣ, кѣ пѣмаї зн скрїѣтор маї векиѣ аѣ Ѣнгѣрїи деспре венїреа лор дн Ардеал, шї ачѣаста есте „Непѣмїтѣл“ (Anonymus) нотарїа лї Бѣла. Чѣїмалдї скрїѣторї сѣнт маї тѣрзїорї; прїнѣрмаре нїменї дн еї п'а пѣтѣт шті деспре венїреа Ѣнгѣрїлор дн Ардеал, ка Непѣмїтѣл. Ачѣаста днсѣ зїче, кѣ днѣре Ромѣнїї лї Цѣлѣ „орї Цѣлѣѣ“ шї днѣре Ѣнгѣрїї лї Тѣхѣтѣм с'а днѣтѣмплат о вѣтѣліе їсте, — аспрѣ *). Ачѣаста шї ачѣеа че врмеазѣ, кѣ дн вѣтѣліа ачѣеа аѣ кѣзѣт тѣлдї дн солдѣдїї лї Цѣлѣѣ, пѣ ва сѣ зїкѣ, кѣ Ѣнгѣрїи аѣ сѣвѣжат пе Ромѣнї маї фѣръ пічі о ловітѣрь де савіе; шї дакѣ пѣ кѣдеа Цѣлѣѣ Домпѣл Ромѣнїлор, пегрешїт, кѣ се маї днѣтѣмпла шї алѣ вѣтѣлії. Дар Ромѣнїлор ле есте шї греадѣ а маї респѣнде ла асѣмене їсвїрї тїкѣлоасе; шї пої днкѣ пѣмаї фачѣм алѣчеѣа, декѣт адѣчѣм крїтїкѣлї пострѣамїнте регѣла де крїтїкѣ, пе каре о пѣзѣскѣ тоцї оаменїї чеї кѣ мїнѣа сѣпѣтоасѣ, кѣ о до-

unde scribis istoricѣ днкѣ пѣ с'а днѣнѣѣ дн кѣмнѣл докѣмїнѣлор скрїсе, дн кѣмпнѣл докѣмїнѣлор вїї, пѣстрате дн лїмба, о-вїчѣспїре шї традїцїїле попоарѣлор челор маї веки шї анѣмїт Ромѣнїлор; шї тотѣшї нѣмаї атѣнчї се ва дескѣрка їсторїа чеа векие а Ардеалїлї. Деспре ачѣаста алѣдатѣ дн адїнѣ. —

*) Et quia levem habuerunt transitum (sc. milites ducis Tuhutum), utraque acies pariter ad pugnandum pervenerunt, et pugnatum est inter eos acriter etc. Anonymus Notarius in Hist. Ung. C. 27.

vadъ positifъ — dakъ нъ къринде дн sine vreo контражичере шчл. — нъ се поате рестърна, декът prin алтъ довадъ асеме-неа позитивъ.

Тот ашеа требъескѣ прівите ачеле, че ле зиче М. III. деспре ювѣция Ромѣнлор. Непѣмитѣл тѣртѣрсеште, къ Ромѣннѣ възлнд моартеа Домпѣлѣи съѣ, дн вѣна са воиндъ дѣнд мѣна аѣ алес сіешѣ Домпѣ не Тѣхѣтѣм.*) Ачеаста нъ днсемнеазъ, къ Днгрѣи аѣ фѣкѣт не Ромѣннѣ ювадѣ; шѣ дакъ Ромѣннѣ сѣнт ювадѣ ачеаста нъ есте фапта Днгрѣлор, чѣ есте фапта аристократіеі ромѣнештѣи шѣ зпгрештѣи днпрезлн; шѣ іарѣшѣ фапта ачеаста п'а атинсѣ нѣмаі не Ромѣннѣ, чѣ шѣ не Днгрѣи: кѣчѣи ашеа сѣнт ювадѣ Ромѣннѣ плевеі, прекѣт сѣнт ювадѣ Днгрѣи плевеі шѣ вѣ есте маі възлн соарта зпора декът а алтора. Фіе орѣ каре дндешл дн каре ворвеще Длѣі астѣелѣс деспре Ромѣннѣ, поі дѣ сѣтѣтѣм, ка съ черчетезе маі кѣ амѣрѣнтѣл не Ромѣннѣ шѣ ва афла — пѣнд ла о парте тоатѣ патіма, — къ дѣпсѣл есте кѣ тотѣл алѣел декѣт дѣ възпоаште дѣтнеалѣі.

III.

Акѣт венім ла ал III. пѣнт, дн каре крѣтѣкѣл пострѣ зиче, къ не времеа веніреі Сасілор нъ ера Ромѣннѣ нічѣи дн пѣтѣнтѣл Сасілор, нічѣи днтр'ал Секѣлор, чѣ къ пѣтѣнтѣл Сасілор ера пѣтѣнѣ шѣ къ Ромѣннѣ аѣ веніт ачѣ ла сате шѣ ораше кѣл-

*) Tunc habitatores Terrae, videntes mortem Domini sui, sua propria voluntate dextram dantes, dominum sibi elegerunt Tutatum Anonymus l. c.

dite de Сасі; prin зртаре нъ с'аѣ кѣпринсѣ дн прівілеціѣл Andreanѣ, де шѣ се ворвеште аколо де пѣдѣреа Влахлор шѣ а Бісенлор: кѣчѣи ачеаста се днцелече де пѣдѣрле дн мѣндѣи Карпаці, знде прівілеціѣи неште ретѣшнче де Ромѣннѣ.

Днаинте де а респонде ла ачесте, арѣ де кѣвнндъ а скѣртѣна днтревареа ачеаста: „Оаре Тѣхѣтѣм шѣ зртаншѣи лѣі пѣлѣ ла сѣлѣнтѣл Стефан днтинсѣ-ш-аѣ домнѣи несте тот Ардеалѣл, орѣ аѣ ретас тѣртѣннѣи пѣлѣ дн Мѣрѣш шѣ пѣлѣ ла Тѣртѣвѣі? Тоатѣ історіа Ардеалѣлѣи де не веакѣрле ачесте есте фоарте днкѣркатѣ, шѣ о кѣвѣнтаре маі не ларгѣ дн матеріа ачеаста трече несте тарѣннѣе зпѣі артѣкѣл лентрѣ зп жѣрнал. Де ачееа не тѣртѣннѣи а зиче, къ сокотнд тѣлѣмеа кнезілор (нѣте ретас дела попареле славоне) сѣѣ Домпѣлор ромѣнештѣи дн тот пѣтѣнтѣл Хацегѣлѣи, апоі Воівозіі Ромѣннѣ шѣ анѣміт не чеі дн фамиліа де „Негрѣ“ дн пѣтѣнтѣл Фѣгѣрашѣлѣи шѣ ал Омлашѣлѣи (біне съ днсемнѣтѣм шѣ ал Омлашѣлѣи) шѣ алѣі кнезі Ромѣннѣ де ачѣі, не ведем сіліці а зиче, къ партеа Ардеалѣлѣи деспре мѣазѣзі дела Хацег пѣлѣ ла Цара Бѣрсеі, п'аѣ фост кѣпринсѣ де Днгрѣи дн веакѣрле челе днпѣлѣі; чѣ дела С. Стефанѣ днкоаче, атѣт Воівозіі Ромѣнлор не мѣжлочѣт, — кѣт шѣ кнезі дн Хацегѣ шѣ алте локѣрѣ мѣжлочѣт prin Воівозіі Ардеалѣлѣи с'аѣ свпнѣе Рѣділор Днгаріеі. — Ворвнд ачѣ деспре кнезі Ромѣннѣ, съ нъ тречет кѣ ведегеа, къ шѣ кіар дн пѣтѣнтѣл Секѣлор. дн мѣжлочѣл лор аѣ авѣт Ромѣннѣ кнезі сѣѣ шѣ анѣміт ла Odorхеі (Udvarhely), прекѣт се веде ачеаста, днпѣлѣи прівілеціѣи дела капетѣл веакѣлѣи ал XIII. шѣ днче-

пѣтъ челвѣ де ал XIV. dat de кѣтръ Piga
 Ладислаѣ лѣкѣиторѣлор Ромѣнѣ дѣн ачел
 пѣтѣнт (Universis incolis et inhabitato-
 ribus Villae nostrae olachalis in medio Si-
 culorum nostrorum), дѣпѣ арѣтареа че аѣ
 фѣкѣт'о Ѣрсѣ knezѣл Ромѣнѣлор шѣ Domi-
 никѣ Маѣстерѣл де зшѣерѣ (Ursus knezius et
 Dominicus Magister Janitorum). *) Шѣ а-
 чеаста поате фѣ пѣтѣидекѣнт респѣнсѣ До-
 мнѣлѣ М. Ш. ла челе че зѣче, кѣ пе кѣнд
 се привѣлѣнѣа Сасѣи, пѣ ера Ромѣнѣ дѣн пѣ-
 тѣнтѣл Секѣлор. Де шѣ привѣлѣнѣл аче-
 ла е дела анѣл 1301, дар фѣндкѣ дѣн ел се
 зѣче, кѣ ачѣ Ромѣнѣ сѣнт лѣса дѣ дѣн
 локѣл ачела шѣ дѣрѣвѣ дѣ ал дѣ Рѣрѣ
 аѣ Ѣнгарѣи де маѣ 'наѣнте (a praedecessori-
 bus nostris Hungariae Regibus terra relicti
 et donati fuere) шѣ фѣндкѣ се маѣ зѣче кѣ
 фѣчеа оаре каре слѣжѣе ла четѣдѣвѣа Ѣд-
 вард дела дѣчепѣт дѣкѣ (secus et ab exor-
 dio ad castrum nostrum praefatum Udvard
 servientes), есте дѣведерат, кѣ ачѣ Ромѣнѣ
 сѣнт де тѣлт аколо шѣ фѣндкѣ нѣменѣ пѣ
 пе поате арѣта кѣнд аѣ венѣт, пѣтем зѣче
 фѣрѣ сѣлѣл, кѣ сѣнт ве кѣ лѣкѣиторѣ ка шѣ
 чѣлмал дѣ Ромѣнѣ. — Ачѣеастѣ мѣкѣ аватере
 ера де трѣвѣндѣ спре респѣнсѣ Домнѣлѣ
 М. Ш., ка пѣ маѣ жосѣ сѣ фѣм сѣлѣдѣ а
 кѣрма фѣрѣл. — Мѣлте хрѣсоаве сѣнт пѣер-
 дѣте, тѣлте вор фѣ дѣкѣ аскѣнсе прѣн пѣл-
 вереле вѣвлѣотечѣлор Ардеалѣлѣ, прѣн зѣ-
 маре пе дѣнтрѣвѣндѣте, каре ар адѣче оаре
 каре лѣтѣнѣ дѣ дѣтѣверекѣл ачѣста. Сѣ

лѣсѣм ачѣеастѣ матерѣе фѣе кѣт ва фѣ шѣ
 сѣ трѣчет ла челе маѣ де кѣпетенѣе.

(Ва зѣрма.)

ФЕРѢЧѢРЕА шѣ НЕФЕРѢЧѢРЕА.

Нѣ е кѣвѣнт, пе лѣмба оменѣаскѣ маѣ
 де овѣе шѣ маѣ адѣсеорѣ поменѣт; дѣнсѣ
 деодатѣ нѣчѣ маѣ пѣхотѣрѣнт ла дѣдѣлес.
 декѣнт ачѣстеа : ферѣчѣре шѣ нефѣрѣчѣре.
 Чѣне ачѣстеа доза кѣвѣнте ар воѣ але есплѣ-
 ка, ачела ар трѣвѣи сѣ дѣнвѣдѣ де рѣст ка-
 талогѣл дешертѣчѣнѣлор шѣ пѣвѣнѣлор о-
 менѣнѣ, ѣар трѣвѣи а кѣпоавѣе кѣ темѣѣ
 лѣцѣле соартеѣ, шѣ дѣкѣлчѣтеле таѣне а зѣ-
 сѣтеѣ а ле дѣфѣдоша.

Осеѣите репрезѣнтациѣ домнѣск де сѣре
 ферѣчѣре шѣ нефѣрѣчѣре, дѣпѣ кѣт пѣрѣцѣле
 пѣтѣнтѣлѣ сѣ департѣ зѣна де алта; пре-
 кѣт карактерѣл пѣциѣлор, дѣдѣвѣлѣтатеа.
 врѣста, консѣдѣреа шѣ фѣлѣзѣрѣтеле стѣнт-
 пѣрѣтѣнтѣтѣрѣ оменѣнѣ сѣ осѣвѣск дѣнтре
 сѣне. Сѣрѣвѣл дѣн тѣнтпѣрѣле челеа трѣкѣте
 жѣлеа, кѣнд сѣ пѣщеа чѣнева, шѣ сѣ вѣкѣ-
 ра, дакѣ тѣреа. Енглезѣл дѣн зѣрѣ сѣ пѣшкѣ
 пе сѣне, ѣталѣанѣл дѣн dolce far niente сѣ
 десѣлѣтеаза. Тѣркѣл сѣмте вѣкѣрѣи де пѣрадѣз.
 дакѣ дѣнтре помѣ кѣ вѣн мѣрос поате дѣн-
 вѣрѣдѣна фѣтеѣ кѣ дѣнвѣпѣѣате сѣмѣдѣрѣ. Ха-
 рапѣл своарѣ дѣнтре рѣнѣтоаре дѣнтпѣрѣ.
 дакѣ дѣн аса сѣнтзѣрѣтате пѣстнѣчеаскѣ ла а
 стелелор помѣнѣ привѣеде; вратѣнѣл дѣн
 ачѣеа дѣшѣ афѣл чѣе маѣ де фѣрѣнте ферѣчѣре.
 дакѣ кѣ нѣчѣоаре дѣнкѣрѣчѣте дѣн маѣ тѣлте
 зѣле шѣеде кѣ капѣл/плекат кѣтрѣ пѣнтѣче;
 Ланѣонѣл кѣ гѣст тѣнтѣнкѣл пѣстѣтѣл сѣлѣ кѣ
 рѣнѣчѣзалѣ де пѣеде гѣтѣтѣ, пѣн' че пе гѣр-
 манѣстѣл парѣцѣан нѣчѣ челеа маѣ алѣсе вѣ-

*) Привѣлѣнѣл есте дѣн Октомѣрѣе 1301 дѣнтре
 кѣлѣдѣрѣле фѣкѣте де Росенфѣлд, чѣтат дѣн-
 трѣгѣ ла D. Шѣлѣер: „Umriss und kritische
 Studien zur Geschichte von Siebenbürgen.“
 1, Heft Urkundenbuch S. 2—4.

кате а пѣтъдѣлѣ пѣ дѣ тѣдѣтеск. Фе-
меіле Европеле съ дѣн пе сіне ферічіте, да-
къ пот стрѣлѣчи де діамантеле Бразіліеі,
саѣ дакъ къ пѣне де Африка дѣфрѣтсѣдате
ла прімеціврї сѣрѣвѣторещї съ пот фѣлі,
ші дакъ къ а чїнстїторїлор лор інімѣ дѣнѣ
пѣак съ пот жѣка; мѣерїле Mandarinїлор де
Кїна пѣ потеск алѣ ферічіре, декѣт, дѣ
ал лор харем дѣтрѣ дѣкїсѣ сїнгѣрѣтате
дѣтре порїі фѣмѣлѣ де тѣбак а сорѣ чеаїс
ші а съ жѣка дѣ кѣрѣї.

Пе лїмѣа отенепаскъ ачестеа доѣъ къ
вїнте: „ферічіре шї неферічіре“ дѣсемнеа-
зѣ доѣъ концентѣрї шїенї конпразїкѣтоа-
ре, — дѣсѣ дѣлѣ вторїстїкѣл діалект а
соартеї аѣсеорї съ скїмѣъ шї зѣл съ пѣне
дѣ локѣл челѣлалат.

Ферічіре шї неферічіре, доѣъ естреме
а соартеї отенепїї, шї доарѣ ачееа ар тре-
вѣї съ предет, кѣмкъ ферічіреа дѣнѣ а пѣ-
гѣнїлор вестїтѣ зїкалѣ: „medium tenuere
beati“ дѣтрѣ ачестеа доѣъ естреме съ
афѣлѣ.

Ферічіреа е о пѣлѣкъ, ачела каре ор-
веще о голеще, дѣ прїмеждїос пороїѣ съ
кѣфѣндѣ; неферічіреа е фѣлѣцер, каре пе
чел че фѣще де пѣнптеї дѣ ажѣнѣ маї їте.
Флоареа ферічіреї асѣпра зѣвї гроазнїк а-
дѣлѣкъ съ десвоалѣ; къ чеа маї таре грїжѣ
пѣмаї оатенї сѣлѣтошї ла кап о пот рѣт-
не; неферічіреа е венїп де шерпе, че пѣ
стрікѣ, дакъ їзѣїреа де апроапелѣї о сѣнѣ
афарѣ дїп рапѣ. —

Ферічіреа е о стеа стрѣлѣчїтоаре, нефе-
річіреа е зї пор негрѣ адѣкѣторїѣ де пѣлоаїе
repede, че пе ачееа къ дѣтѣперек о аконоре,
дѣсѣ пѣ о поате стѣнѣ; ферічіреа е о лїпѣ
adormїре, неферічіреа е зї сомп пе одїхнїт,
че дѣ пѣтем алѣнга, де пе вом дѣтоарче

окїї кѣтрѣ череаска фаѣъ а аѣвѣрѣлѣї.
Ферічіреа е зї прѣнк зїмѣиторїѣ че жѣкѣнд
арѣкѣ флорї дѣ рѣлѣ вїедїї поастре, —
пїчі пе десѣтѣтѣм дѣ ачелеа, дѣсѣ сѣрїнд
песте стѣлѣчїле челеа дѣпедекѣтоаре аѣ-
сеорї пе прїмеждѣїм вїаѣа. Ферічіреа е о
лїмпеде оглїндѣ а вїедїї, неферічіреа пе доѣ
дѣфѣдошазѣ вїаѣа, дѣсѣ къ маї пѣтрѣнѣзѣ-
тоаре трѣсѣрї. Лѣтеа е зї вал, чїне вреа
а гѣста аколо вѣкѣрїа ферічіреї, ачела тре-
вѣїе съ сѣфере апѣсѣрїле, дѣпїпгѣтѣрїле
неферічіреї; ферічіреа е дарѣл ресѣоїлѣї
дѣ вїаѣѣ, неферічіреа е рапѣ, каре аре шї-
рос де валзат, шї ка о стеа ва стрѣлѣчи дѣ
зїва респѣлѣтїреї.

Кѣ зї кѣзѣлѣт ферічіреа шї неферічіреа
пѣ съ поате хотѣрѣлѣ. Аѣвѣрѣтата ферічіре
е аша фелїзрїте тїпѣрї дѣшѣлѣтоаре
е ка роза фїреаскъ лѣнѣгѣ челеа тѣїестрїте.
Ферічіре зїмѣеще пе фаѣа сенїпѣ; ферічіре
зїмѣеще дїп лакрѣтїле компѣтїмїреї; фе-
річіре дѣфлореще пе рѣтенѣл образ а тїне-
рѣѣделор, — шї съ вѣкѣрѣ дѣтрѣ аскѣнѣсѣл
їнімїї, дѣсѣ лїмѣа пѣ о поате еспрїма,
кѣм съ каде. Неферічіреа шїа апѣзат тро-
пѣл дѣтѣнекат пе тїнѣл деспѣдеждѣїреї; пе-
ферічіре трѣтѣрѣ дѣ лакрѣтїле дѣререй;
неферічіреа о дѣгѣлѣвїеще пе фїїка чеа къ-
зѣтѣ, — неферічіреа аскѣте дѣрерїле їнімеї
чейї сѣшїаїте, пїнѣ дѣрерї че лїмѣа пѣ ле
поате дѣндестѣл пѣтї.

— Аѣвѣрѣтата ферічіре е чева, че пѣ съ
поате еспрїма; — аѣвѣрѣтата неферічіре е
зї чева, че пѣ съ поате тѣлѣшѣчї. —

Jos, Manu.

Din тълте пѣдине.

Дн Найорк дн Нордамерика о тълдиге де фетице тинере аѣ формат днтре сине о социетате, днтрѣ каре еле аѣ пѣс фѣгѣдѣинѣ таре, къ пичи зна пѣ ва сѣфері аї се фаче кѣрте де кѣтрѣ бѣрвадї, карїи пѣ се коптенеск де вевтѣрї спиртѣоасе. Фїндкѣ дн прївїнда ачеаста тоатѣ черчетареа се поате фаче прїн мїрос, аша фетице де ачелеа де тълте орї с'аѣ арѣтат къ ар фї дн прїмеждїе де а лешїна сїмѣнд мїросѣл спиртѣос, — тѣкаркѣ деспре Нордамерикане е кѣпоскѣт, къ пѣ сѣнт токма аша делїкате ла первї. Че щїї, ка тѣне се пот organїза щїї пе аїреа астѣелїѣ де социетѣдї.

— Дн жѣрнал дела Гота дѣ зртѣтоѣреле сѣатѣрї дешѣндате: Днтѣїѣ а пѣскїтосї персоанеле, чї а ворвї кѣтрѣ тоатѣ лѣшеа къ „Тѣ.“ А дѣа а лѣпѣда фракѣл (вештѣнт франѣозеск) щї а дѣмѣрѣка їарѣш пѣмаї рокѣл. А треїа а пѣрѣсї тїтѣлатѣрїеле челе помпоасе щї де тълте орї преа денартѣ днтїнсе пе ковертеле скрїсорїлор. Апатра, а пѣ маї траѣе тѣтѣп (тѣбак).

— Кѣртѣїторїѣл дн Лоррїс дн Франда тревѣїе сѣ фїе саѣ зп дѣндѣїторїѣс фортѣ рѣѣ саѣ къ одатѣ дѣндѣїсе къ патїтѣ. Ел адекѣ опрї тѣтѣлор персоанелор дн ачеа комѣнїтате сѣнт пѣдеапсѣ де 5—10 франчї а пѣ дѣндѣї галопѣл (?) —

— Лѣшеа фрѣнташѣ дншї вате капѣл фѣрѣ рост, кѣт сѣшї днтѣлѣаскѣ але сале тревѣїндї, чеа де жос се сѣзѣштѣ пѣнтрѣ челе пеапѣрат тревѣїнѣоасе; нїмїшї п'аре дѣстѣл дела днтѣрѣтѣл пѣнѣ ла чернїторїѣл; ачел че п'аре нїмїк, дншї поѣте-

ще чева; ачел че аре чева, дорѣще щї маї тълт щї сїнгѣр тїнерїї късѣторїдї се пар къ дн лѣна дїнтѣїе ар авеа дѣстѣл (днтѣщї ачѣаста пѣмаї ла пѣрѣре).

— Дн пѣгѣсторїѣс дн Лондон фѣкѣ пѣ де тълт о арѣтаре прїн газете, къ ар авеа тревѣїндѣ де зп грѣматїк (Commis), каре сѣ фїе вїне дедат ла вїаѣа сїнгѣратекѣ. Дн зрѣма ачѣстеї днщїїндѣрї се арѣтѣ зпѣл, каре доведї, кѣткѣ ел есте чѣл маї дедат къ вїаѣа сїнгѣратекѣ, пѣнтрѣкъ пѣмаї де кѣрѣнд скѣпасе дн робїе де шанте апї.

— Четїм дн жѣрналѣл „Panponia“: Дн четїторїѣс вѣп а жѣрналелор зпгѣрѣщї снѣне къ ар фї фѣкѣт вѣгареа де сеамѣ, кѣткѣ дн кѣрѣсѣл апѣлїї 1841 дн опт газете зпгѣрѣщї пе каре ле четеа дѣпсѣл, ешїрѣ 687 артїколї, карїи се днчѣнеа: „Noї трїїм дн времеа днпїнѣтѣрїї,“ саѣ „Времеа поастрѣ есте времеа днпїнѣтѣрїї,“ саѣ „Днпїнѣтареа есте дѣвїза времїї поастрѣ,“ щї маї къ алте де ачѣстеа ворѣе фрѣтоасе фїгѣратѣ.

— Супре а да оарѣшкарѣ їдѣе пѣнтрѣ пѣдїнїка авѣре а фамїліеї варонїлор Ротшїлд (банкер, оврѣѣ), пѣсте каре е стѣпѣлѣ дн Лондон, Парїс, Вїена, Неапол щї Франкфѣрт, жѣрналѣл дела Науе пе снѣне, кѣткъ ла апѣл 1840 пѣмїта фамїліе днкеїнд о сокотеалѣ цѣпералѣ де тоатѣ авѣреа, се афѣл пѣмаї къ 155 мїліоане фїорїнї арѣїнт. Дн апѣл ачѣста, дн зрѣма зпор епѣкѣлѣщїї порокоасе авѣдїа фамїліеї Ротшїлд се сокотеѣе ла 150 мїліоане. Ачеа днтѣрѣдїраре дѣ матерїе де кѣцетат, кѣткъ фамїліа Ротшїлд дїне къ оврѣїї, елѣт щї къ крѣщїїї. — —